

CSÍKSOMLYÓ ÉS JASNA GÓRA – A HIT ÉS A KULTÚRA VÉDŐBÁSTYÁI

– Borsodi L. László beszélgetése fr. Urbán Erikkel,
a Kisebb Testvérek Szent István Királyról elnevezett
Erdélyi Rendtartománya elöljárójával –

– Mikor járt először Częstochowában? Hogyan emlékszik vissza, milyen hatást gyakorolt önre a Jasna Góra-i Fekete Madonnával való első találkozása?

– A csodálatos Fekete Madonna-kegykép, pontosabban annak a másolata nem volt idegen számomra. Vissza kell mennem időben Szegedre, a 2002–2004 közötti évekre. Az Alsóvárosi Ferences Templomban belépve jobb oldalt ott található a Fekete Madonna-kegykép másolata, a kialakított kápolna oldalán Juhász Gyula *A fekete Mária* című verse, amelyet gyakran elolvastam: „Ősi templom árnyas szögletében / Századoknak füstje és pora / Lassan lepte be s ő mély sötéten / Néz jövőbe hét törrel szívében: / Magyarok Asszonya. // Háború és béke változtak / És jött és ment nemzetek sora, / Nyarak búzát, telek havat hoztak, / Ő csak nézett, a Fiát karolva: / Magyarok Asszonya. // Hű zarándok messze, messze tájról, / A lábain országút pora, / Vigaszt várva hozzájött s a távol / Múltakból gyászt s jó reményt világol / Magyarok Asszonya. // S jöttem én is, e szomorú öltő / Bús magyarja, hű zarándoka, / Mit adhatnék, csüggedt, árva költő: / E dalt hozom, mint könnyét a felhő, / Te feketén is vigaszt derengő / Magyarok Asszonya!”

Urbán Erik
(Forrás: Ferences archívum)

Ugyanakkor maga az ikon sem áll távol a lelkiségemtől, így megszerettem ezt a Mária-ábrázolást.

A Jasna Góra-i kegyhelyen 2013-ban jártam először a Misszió Tours Utazási Iroda szervezésében a Fekete Madonna zarándokvonattal, amelyen közel ezer magyar zarándokolt el Lengyelország nemzeti szentélyébe. Ez alkalommal kísértem el, és adtam át dr. Orbán Szabolcs ferences testvér, az akkori erdélyi tartományfőnök megbízásából a Csíksomlyói Segítő Szűz kegyzobrának a másolatát a pálos testvéreknek, akik a szobrot a kegytemplomukban helyezték el. Ennek előzménye az volt, hogy egy évvel korábban a csíksomlyói kegyhely kapta ajándékba a Fekete Madonna-kegykép másolatát a pálos atyáktól, amely Csíksomlyón szintén a kegytemplom hajójában kapott helyet. Ahányszor rápillantok a kegyképmásolatra, eszembe jutnak a lengyelországi zarándokutak, azoknak eseményei, lelki hatásai.

Legelső alkalommal, amikor megérkeztünk a czeštochowai kegyhelyre, és a zarándokcsoport bevonult ünnepélyesen a kegytemplom udvarán keresztül a kegykápolnába, arra lettünk figyelmesek, hogy feltűnően sok a gyerek. Meg is kérdeztük a minket kísérő pálos testvért, hogy mindig ilyen sok diák van-e a kegyhelyen, mivel tanítási időszak volt. A válasza mélyen megérintett. Az egyik katolikus iskolát ugyanis be akarták zárni, a többi egyházi iskola pedig úgy állt ki a bezárandó iskola mellett, hogy a diákok elzarándokoltak a kegyhelyre, és imádkoztak, énekeltek – egyszerűen, a maguk csendességében, ugyanakkor kellő határozottsággal viszonyultak a kényes ügghöz. Van, amit tanulunk egy ilyen zarándoklatból.

Egy másik meghatározó lelki élményem az volt, amikor az esti Apel, vagyis Kiáltás során a kegyhelyen összegyűlt zarándokok együtt imádkoztunk, köztük a magyar testvérek a lengyelekkel. Egyik alkalommal engem bíztak meg az elmélkedés vezetésével. Többek között ezt mondtam a híveknek: „Kedves Pálos Testvéreink, kedves lengyel testvéreink, köszönjük nektek, hogy immár a hatodik alkalommal testvéri szeretettel fogadtok bennünket, a magyarok nemzeti zarándoklatát, és ezzel a szívélyes fogadtatással lehetővé teszitek, hogy a ti Czeštochowátok pár napra a miénk is legyen. Köszönjük! A világ gyógyítását elő kell mozdítanunk, de ehhez mi önmagunkban nem vagyunk elég erősek. Ezért folyamodunk a lengyelek és magyarok Máriájához, valamint közös szentünkhöz, Szent László királyhoz, hogy

tartsanak meg őseink szent hitében és erényeiben, mert az ember minden korban, minden helyen, minden helyzetben példaértékűvé válhat, ha annak a krisztusi tanításnak a fényében él, aki azt mondta önmagáról: én vagyok az út, az igazság és az élet.”

Továbbá meghatározó emlék maradt, amikor a magyar zarándoktömeg kigyózott Krakó utcáin, és lakások, irodák ablakai nyíltak meg, ahonnan köszöntöttek bennünket, vagy éppen maguk a járókelők tették ugyanezt. Az utcákat járva a több száz zarándok fegyelmezetten mozogva, anyanyelvén énekelte a lengyel nemzeti kegyhely Mária-énekét, amelynek a refrénje: „Madonna, Fekete Mária, fogd meg jól a kezünket! Madonna, Fekete Mária, védj Hazánk és Egyházunk!” Lengyel testvéreink könnyes szemmel hallgattak bennünket, üdvözltek a zarándokközösséget, őszinte kézfogással viszonzva tanúságtételünket. Minden egyes zarándokútról, bár fizikailag elfáradva, lelkileg azonban feltöltődve, eggyé kovácsolódva jöttünk haza.

- *Első királyunk, Szent István 1038. augusztus 15-én, Nagyboldogsasszony napján Magyarországot felajánlotta Szűz Máriának. Rokon vonás a lengyel történelemben, hogy II. János Kázmér király 1656-ban a leMBERGI székesegyházban ünnepélyes fogadalomtétellel Mária oltalmába ajánlotta a lengyel nemzetet a svédek ellen vívott küzdelemből való Jasna Góra-i csodás megmenekülés után, és a Szűzanya Lengyelország Királynője lett. Ön hogyan értelmezné ezt a történelmi párhuzamot a két nemzet életében és a két kegyhely kapcsolatában?*

- Államalapító szent királyunk volt az első, aki országát és népét felajánlotta a boldogságos Szűznek, így kapott Mária elsőként a magyaroktól egy nemzettel összefüggő nevet, így lett Mária, Magyarok Nagyasszonya: „Boldogságos Szűzanyánknak mint magyarok Asszonyának fölládoztad hazánkat, szenteljed Koronánkat!” Szent István király példáját követve számos király és elöljáró ajánlotta fel országát és népét a Szent Szűznek. Egy-egy nemzet a maga szemszögéből, a maga megnevezésével szólítja meg az égi közbenjárót. Sokaknak furcsa is, hogy a különböző nemzetek sajátos névvel illetik Máriát, de ez a szép gesztus egy-egy nemzetnek a Szűzanyához való sajátos ragaszkodását és kötődését fejezi ki. Ahogy ugyanazon édesanya gyermekei más-más megnevezéssel szólítják meg édesanyjukat, úgy egy-egy nemzet is sajátos megnevezéssel szólítja meg édesanyját.

Szent István Szűz Mária oltalmába ajánlotta ezt a vad, dacos, önmagát nyugtalanul kereső népet. Azóta lett országunk Mária országa, amelyet ő palástjával betakar. Jóllehet a történelem folyamán hazánkat a hatalmasok számtalanszor szétszabdalták, de hiába, mert a magyar szó mindig összefércelte. Mondjuk ezt el fiainknak is – mert jobb, ha tőlünk tudják meg –, hogy a gyáva népnek sehol nincs hazája, és ezért kellene a felszabadult, tisztán látó emberek, akik látják az összefüggéseket, szeretnek, és az emberiség, a nemzet javát keresik. Feladatunk tehát: helyes történelmi látásra szert tenni. Nem vak végzet irányítja a világot, nem sátáni erők játéka az ember. Ezeket is mind uralja az Úristen. Az Úré a győzelem, aki kezében tartja a történeéseket, az emberek és a nemzetek sorsát.

– Túl a lengyel és a magyar nép közötti szimpátián és a tágabb értelemben vett történelmi-vallási kapcsolódási pontokon, hogyan „talált egymásra” a csíksomlyói és a częstochowai kegyhely? Melyek voltak ennek a kapcsolat-építésnek az egyes szakaszai, odáig menően, hogy 2012-től a Jasna Góra-i Fekete Madonna ikonjának a másolata ott látható a csíksomlyói kegytemplomban, 2013-tól pedig a csíksomlyói Szűzanya-kegyszobor másolata ékesíti a lengyelek nemzeti kegyhelyét?

– Az eredeti gondolat a kegyképmásolat-cseréről egy fiatalembertől származik, aki tevékeny részt vállal a Fekete Madonna és a Boldogasszony zarándokvonatok szervezésében. A fiatalember a Misszió Tours Utazási Iroda vezetőjének, Budai Lászlónak a fia, Budai András volt. Bár kezdetben az ötlet merésznek tűnt, idegennek és nehezen kivitelezhetőnek, az ötlet megálmodója és a kivitelezésben segítők hittek abban, hogy az Úr áldása van a kezdeményezésen. A lengyelországi nemzeti szentélyben szolgáló pálos testvérek rögtön pozitívan fogadták a gondolatot, és mi, ferencesek, a csíksomlyói kegyhely őrei is Isten áldását éreztük a kapcsolat kiépítésén.

A kegyképmásolat a 2012-es pünkösdszombati fogadalmi búcsú szentmiséjére érkezett meg Csíksomlyóra, amelyet Mieczysław Polak pálos rendi perjel adott át a lengyel–magyar testvéri kapcsolat megerősítésének jeleként. Ugyanebben a szentmisében ígéret hangzott el arra vonatkozóan, hogy egy év múlva a pünkösdszombati búcsús szentmisét követően útra indul Lengyelországba a Csíksomlyói Segítő Szűz kegyszobrának a másolata. A szervezők több erdélyi és magyar-

országi fafaragóval is beszéltek, de nem találtak olyan mesterembert, aki e nemes felkérésre igent mondott volna. Én magam azon a véleményen voltam, hogy a szobormásolatot erdélyi fából erdélyi fafaragó készítse el. A Gondviselés működött. Egyik nap becsengetett a csíksomlyói kolostorba egy férfi, és bemutatkozott – Demeter József fafaragó volt Marosszentannáról, aki ajándékot ígért a kegyhelynek, mégpedig a kegyszobor másolatát. Akkor az az ötletünk támadt, hogy azt a másolatot adjuk ajándékba a lengyeleknek. A csíksomlyói kegyhely pedig később kapott egy másikat, amelyet mind a mai napig az elsősombati Mária-köszöntők alkalmával a gyertyás körmeneten visznek körbe.

A 2013-as pünködszombati búcsús szentmisét követően a szobormásolat zarándokútra indult: Budapesten a pálos testvérek által őrzött Sziklatemplomban kapott helyet mindaddig, amíg a Fekete Madonna zarándokvonattal közel ezer magyar zarándok kíséretében megérkezett a lengyel nép lelki és nemzeti központjába. Tamás József gyulafehérvári segédpüspök úr mutatta be a szentmisét, amelynek keretében az ajándékozás történt. Ő maga is jelentősnek nevezte az ajándékozás napját. Jőmagam az átadáskor ezt mondtam: „Ünnepélyesen átadjuk a székely nép és a világ magyarságának kegyhelyén található Csíksomlyói Segítő Szűz Mária kegyszobrának a másolatát a csejstochowai kegyhelynek, ahonnan 2012. pünkösd szombatján a Lengyelország Királynője-kegykép másolatát kaptuk ajándékba. Tudjuk, hogy a lengyel nép számára Csejstochowa különleges hely. Itt áll a nemzet szentélye, amelyet Jasna Góranak neveznek, amely helyről nyilvánvaló, hogy a remény fénysugarának a forrása a csodálatos képmásban jelen lévő Mária. Hasonló tekintéllyel bír a csíksomlyói kegyhely a székely nép és a világon szétszóródott magyarok életében. Mindkét kegyhelyen a Boldogságos Szűz Máriába vetett bizalom erőt és reményt adott és ad a kegyhelyekre zarándoklóknak. Lengyel testvéreink számára a Jasna Góra-i, székely népünknek és a világ magyarságának a csíksomlyói kegyhely védőbástyája lett a hitnek, a szellemi életnek, a kultúrának, mindannak, ami a nemzeti öntudatot meghatározza. A kegykép és a kegyszobor másolatának cseréje erősítse meg a két kegyhely közötti kapcsolatot, emlékeztessen minden jóakarátú embert keresztény gyökereinkre és a lengyel–magyar barátságra! Amikor a Csíksomlyói Segítő Szűz Mária kegyszobrának másolatára néztek, ne feledkezzetek

meg, pálos testvéreink, imádkozni a csíksomlyói kegyhelyre zarándoklókért és a kegyhelyen szolgáló ferences testvérekért! Mi, ferencesek, akiket a székely nép egyszerűen barátoknak nevez, a Csíksomlyói Segítő Szűz Mária szentélyében hasonlóképpen imádkozunk a lengyel népért és a kegyhelyen szolgáló pálos közösségért.” Megható volt az átadás pillanata, amikor pedig búcsúzásra került a sor, a zarándokok közül többen is odamentek a kegyszobormásolathoz, megsimogatták... egy picit részt hagytunk ott magunkból, lelkületünkben, lelkiségünkben. Mindinkább megerősödöm abban, hogy ennek az ajándékozásnak óriási eszmei értéke van mindkét nép számára.

- *A két kegyhely közötti kapcsolatépítésben szerepet játszottak-e a Hargitafürdőn 2014-ben letelepedett magyarországi pálosok? Milyen kapcsolatot ápolnak az erdélyi ferencesek a Székelyföldre érkezett fehér barátokkal?*

- A pálos atyákkal a kapcsolatunk a kezdetektől, hargitafürdői ittlétük kezdetétől testvéri. Meghívást kaptunk a letelepedési ünnepségükre, amelyet el is fogadtunk. A csíksomlyói kegyhelyen többször is szolgálatot vállaltak a Szent Antal nagykilenced végzésében, az őszi búcsúkon is prédikáltak, illetve a hívekkel rendszeresen részt vesznek az elsőszombati Mária-köszöntőkön. Amikor mi Hargitafürdőn járunk, úgyszintén felkeressük őket, valóban barátok vagyunk. Visszagondolva, éppen fordítva történt a kapcsolatépítés, vagyis a két kegyhely között létrejött együttműködés erősíti a ferencesek és a helyi pálosok közötti kapcsolatot.

- *Marian Adam Waligóra pálos szerzetes, a częstochowai kegyhely és kolostor tiszteletbeli perjele azt nyilatkozta Jasna Góráról, hogy olyan kegyhely, ahol megtapasztalhatjuk szívünkben a Szűzanyával való találkozás mély lelki élményét, Isten érintését, azt a spirituális erőt, amelyre ma szükség van Európa megújulásához. Amit a lengyel nemzeti kegyhelyről mondott, mintha a székelyek, a csángók, a világon élő minden magyar nemzeti kegyhelyére, Csíksomlyóra is érvényes volna. Hogyan határozná meg a (nemzeti) kegyhely fogalmát, mi adja ezeknek a szent helyeknek a közös vonásait? Mit gondol, milyen tekintetben lenne szükség a magyarság és Európa megújulására, ehhez hogyan járulhat hozzá egy-egy kegyhely?*

- Lengyel Menyhért sorai megszívlelendők ebben a vonatkozásban: „Az élethez fantázia kell. Azt hiszem, többé-kevésbé mindenki azt kapja meg, amit elképzelsz, még ha képzelete látszólag oly vakmerő is, hogy nem mer róla beszélni. (...) Legyen fantáziád ahhoz, amit el akarsz élni. Akkor eléred.” Döntéseinkben mutatkozik meg, milyen kincseire vágyunk, akarunk-e a jó családapához hasonlítani, aki kincseiből régít és újat hoz elő (vö. Mt 13,52), olyan gazdának minősülni, akinek van, amit megosztania másokkal, olyan kincseket, amelyek mások számára is értéket képviselnek.

Amint már említettem, ezek a szentélyek – akár Csíksomlyó, akár Jasna Góra, de gondolhatunk Európa egyes országainak a nemzeti szentélyeire is – mind védőbástyái lettek a hitnek, a szellemi életnek, a kultúrának, mindannak, ami a nemzeti öntudatot meghatározza. A kegyhely elsősorban a hitnek a bölcsője, dajkálója. Amikor mi, zarándokok ugyanabban az időintervallumban egy szentélyben összegyűlünk (például évente Csíksomlyón a pünkösdszombati nagybúcsúra), és ugyanazon a nyelven, anyanyelvünkön dicsőítjük az Urat, hálát adva neki és kéréseket fogalmazva meg hozzá, akkor óhatatlanul tömegélményünk lesz. Az a tudat erősödik meg bennünk, hogy az anyanyelvünkön kimondott szó összeférel minket, a megfogalmazott imában egyek vagyunk annak ellenére, hogy a történelem, végső soron az ember által felállított határok elválasztanak minket egymástól. Ez tanúságtétel létünkéről és élni akarásunkról.

Egyik lengyelországi zarándoklat alkalmával fogalmazódtak meg bennem a következők. „Nyelvében él, zenéjében érez, kultúrájával tanúskodik egy nemzet” – mondta Kodály Zoltán. Továbbgondolva szavait fel kell tennünk a kérdést: miért fontos ma nekünk, akár lengyeleknek, akár magyaroknak, hogy a mai Európában megtartsuk hitbeli és nemzeti önazonosságunkat? Mert tudjuk, hogy minden nemzetnek megvan a maga értéke, sajátossága, amitől a nagy egész is több lesz, sokszínűsége gazdagságot hordoz magában.

Lelkiismeret-vizsgálat közben meg kell kérdeznünk magunktól, hogy elviekben vagyunk lengyelek, magyarok, vagy a gyakorlatban is. Kérdés tehát, hogy akár szülőföldünkön maradván, akár arra kényszerítve, hogy elhagyjuk azt, megmaradunk-e hitünkben és nemzeti hovatartozásunkban, vagyis megőrizzük-e identitásunkat. Beszédes ellenpélda erre, hogy külföldi sztárok idegen nyelvű neveit adjuk gyermekeinknek, mert

ők a példaképeink. A kegyhelyeink azonban segíthetnek bennünket abban, hogy a szentek és nemzetünk nagyjai, hőseink és őseink álljanak előttünk világitótoronyként, mert meg kell alapoznunk a tornyok szeretetét, hiszen ők uralják a pusztaságot. Így majd temetőink is arról fognak tanúskodni száz év múlva, hogy az adott földterületen lengyelek vagy magyarok éltek, akik nem adták fel hitüket és nemzeti hovatartozásukat.

A kegyhelyek bátorítást és reményt adnak Európának, elősegítik a megkülönböztetés, a részvétel és a társfelelősség tapasztalatát. Felvirágoztatják a zarándokok és a kegyhelyre érkezők reményeit, bizalmat ébresztenek, sebeket kötöznek be, új és mélyebb kapcsolatokat szőnek, hidakat építenek, megvilágosítják az elméket, felmelegítik a szíveket, és újra erőt adnak közös küldetésünkhöz. Ezért legyen bátorságunk egymás számára „jó családapa” lenni, aki kellő időben előhossa kincseiből a régit és újat (vö. Mt 13,52)! Állandóság és változás, megőrzés és megújulás, önmagunkba zárkózás és találkozás: szükség van mindkettőre, hiszen az állandóság biztonságot ad, a megújulás nyitottá tesz az újra, ösztönöz a megoldások keresésére, a kihívások elfogadására. E kettős magatartás között fogjuk elérni földi életünk teljességét.

- A csíksomlyói kegytemplom igazgatójaként 2011-től 2019-es tartományfőnökké való kinevezéséig rendszeres résztvevője volt a nemzeti Mária-kegyhelyeket tömörítő Európai Máriás Hálónak. Az éves konferenciák alkalmával számos kegyhelyen megfordult. Hogyan látja, mi adja a Jasna Góra-i és mi a csíksomlyói kegyhely sajátos státusát a más európai kegyhelyekkel való összehasonlításban?

- Számos nyugat- és kelet-európai kegyhelyen megfordultam a nevezett időszakban. Ezek az alkalmak tartalmas tapasztalatszerzést jelentettek a kegyhelyigazgatók számára. Az egyes kegyhelyeken nemcsak „szakmai továbbképző” zajlott egy-egy témában, hanem behatóan megismertük az adott ország történelmét, a zarándokhely történetét és érdekességeit, az ott töltött napokban megtapasztalhattuk a szent hely lelkiségét, amely nagyban hasonlít a többihez, de mégis megvan a maga sajátossága, amit az oda zarándoklók, egy nemzet magatartása, imája, a kegyhelynek a nép történelmében betöltött szerepe ad, illetve aminek részét képezi a búcsúk megszervezése is.

A csíksomlyói búcsú sajátossága a székely népre jellemző fegyelmezett, katonás rend megtartása. Ez a fajta magatartás az oda- és visszaútra is érvényes volt. A pünkösdszombati zarándoklatnak Csíksomlyón további egyedi vonása a Kissomlyó-hegy megkerülése. Mára ez részben eltűnt, mert a nép minden irányból özönlik a szentmise helyszínére, a Kis- és a Nagysomlyó hegyek közötti nyeregbe. Szűkebb formában maradt fenn, így őrizzük a hagyományt, mint helyi értéket. A kordon (amelyben a papság a szentmise helyszínére zarándokol) a kegytemplom előtti térről indul, a hegy egyik oldalán felmegy, a Salvator-kápolnánál elénekelik az *Egészen szép vagy, Mária...* kezdetű éneket, a Hármashalom-oltárnál bemutatott szentmise után pedig a hegy másik oldalán érkezik vissza a kordon a kegytemplom előtti térre. Helyi sajátosságok és értékek jelentenek a népi ájtatosságok is.

Kétségtelenül a lelki gazdagodás lehetőségét jelentheti a különböző kegyhelyekre való zarándoklás, de roppant fontosnak tartom, hogy ragaszkodjunk a saját kegyhelyünkhöz, keressük fel gyakran, és töltsünk ott minőségi időt! Egy kegyhelyet nem elég csak a búcsúk alkalmával felkeresni, szükséges annak egyéni meglátogatása is. Míg az előbbi tömegélményt nyújt és egységet teremt, addig az utóbbi segít, hogy elmélyüljünk a kegyhely lelkiségében, miközben elcsendesedünk az Isten előtt.

- Az Európai Máriás Háló éves konferenciájának egykori rendszeres résztvevőjeként azt a következtetést vontam le magamnak az egyes nemzeti kegyhelyvezetők beszámolóiból, hogy a nyugati kegyhelyeken egyfelől szinte minden körülmény adott a zarándokfogadás szempontjából, másfelől viszont azzal kell megküzdeniük, hogy hogyan csalogassák be különböző lelki és kulturális programokkal az embereket a kegyhelyre. A közép-kelet-európai kegyhelyeken mintha ez fordítva lenne: ha infrastrukturális szempontból nem is rendelkeznek olyan adottságokkal, mint a nyugatiak, a látogatottságukat illetően nem lehet panaszkodni. Hogyan tudja Csíksomlyó ezt az „előnyt” jó értelemben kihasználni? Segíthet-e ebben a Jasna Górával vagy a más régióbeli kegyhelyekkel való szorosabb kapcsolati tőke?

- A kegyhelyek a társadalomban és az egyházban rehabilitációs szigetek, lelki klinikák. Az említett két kegyhelyen – bár mindkettő posztkommunista ország területén van – az innovációs beruházások más-más léptékkal haladnak. Míg az egyik ország lakossága többség-

ben katolikus, a másikban a katolikusok kisebbségben vannak. Míg az egyik egy ország és egy nemzet szentélye, ahol a lengyel valóban lengyelnek érzi magát, a másik hely kimondatlanul lett egy „nemzet szentélye”, ahol a magyar magyarnak érzi magát. Ez nem azt jelenti, hogy ezekre a kegyhelyekre más nemzetiségű nem jöhet, vagy nem várnak más nemzethez tartozókat a kegyhely őrei. Egy kegyhely az egész egyház lelki klinikája, csak sajátos hangsúlyt kap egy-egy nemzet életében.

Bár Csíksomlyó lakott területtől körülvett kegyhely, csodálatos természeti környezetben van, ahogy a Jasna Góra-i is. Érdeemes légi felvételeket is megnézni – amelyek ma már az internet segítségével könnyen elérhetők –, hogy őseink milyen jól megválasztották a helyet, ahova a kegytemplom épült, milyen szép természeti környezettel ajándékozott meg bennünket és az ide látogatókat a Teremtő. Ezek az ősi kegyhelyek történelmi jelentőségűek, ahol találkozhatunk az elődök generációival. A test és a lélek helyreállításának, a másokkal való találkozás, a hitben való megerősödés lehetőségének és nem utolsósorban a hitvallás helyei.

Csíksomlyón a kegyszoborra, Jasna Góran a kegyképre akár a hit szemével nézünk, és a köréjük fonódó elbeszéléseket elemezzük, akár művészi szempontok szerint vizsgáljuk, mindenképpen ritka érdekességeket tartogatnak számunkra, és nem tudunk megilletődés nélkül távozni egyik helyről sem.

- 2020-tól a koronavírus-világjárvány az élet minden területén érezteti hatását. Hogyan látja, miként alakította át a zarándoklatokat, a hívek magatartását, zarándoklási szokásait Csíksomlyón és – amennyiben van rálátása – Jasna Góran?

- A járvány kezdetén a csíksomlyói kegyhelyen is a testvérek bevezették a megelőzésre vonatkozó előírásokat. Természetesen nem lehetett kivédeni, hogy a járvány ne érintse a püNKödszombati zarándoklatokat, a szentmisék bemutatását és más liturgikus programokat is. A zarándokok, turisták száma ebben az időszakban jelentősen csappant, de kisebb csoportokban vagy egyénileg folyamatosan érkeztek a kegyhelyre. A kegytemplom mindig nyitva volt, a liturgiát a testvérek végezték a szokásos időpontokban, amelyekbe, ha nem is fizikailag, de online be lehetett kapcsolódní. Számtalan bennünket

megerősítő visszajelzés érkezett e-mailben, közösségi oldalakon és előszóban egyaránt. Ezek közül egyet emelnék ki. Egy család, aki nem is lakik messze a kegytemplomtól, a teljes lezárás és a kijárási tilalom idején az élő közvetítésbe kapcsolódott be. Elmondásuk szerint a mindennapos szentmisék lelki erőt és tartást adtak a családnak, és biztos pont volt számukra a kegytemplom, az ott értük is imádkozó szerzetesi közösség. Megerősítette őket ebben a nehezebb időszakban is, a pánik, a félelem nem tudott erőt venni rajtuk.

Nem kis odafigyelést igényelt a búcsúk megszervezése, az előírások betartása nagy nyomást jelentett a szervezőbizottságnak, de összességében elmondhatom, hogy például a 2021-es év pünkösdi zarándoklata bensőséges, nyugodt, a lelki értékekre odafigyelő búcsú volt, olyan, amelyre – kimondatlanul is – sok zarándok vágyott. Európa számos kegyhelye teljesen vagy részlegesen le volt zárva, visszaszorultak a zarándoklatok, egyrészt az előírások miatt, másrészt azért, mert az emberek féltek részt venni azokon. Így például sem a Fekete Madonna, sem a Nagyboldogasszony zarándokvonatok nem indultak.

Fel kell tennünk a kérdést, hogy tanultunk-e, és ha igen, mit, a pandémia idején. Edgar Morin filozófus (1921-ben született, édesanyja spanyolnáthában szenvedett) azt állítja, hogy a világjárvány sok hasznos dolgot tanított nekünk, és ha gyakorlatba ültetjük azokat, akkor útváltoztatást eredményezhetnek. Valóban útváltoztatást? Igen. Jobban odafigyelhetünk például arra, hogy értékeljük napjainkat. Eszembe jut Vincent van Gogh *A magvető* című festménye. A művészt sokat foglalkoztatta az a misztérium, hogy a mag elhalása, megsemmisülése hogyan terem új életet. Az elmúlt időszakban rájöhettünk arra, mi az, aminek meg kell hálnia bennünk, és mi az, amiben meg kell újulnunk, hogy például az Istennel és az emberekkel való kapcsolatunkban mire tanít a kényszerű elszigetelődés, a távolságtartás, illetve mire intenek a kialakult társadalmi, pszichológiai és gazdasági problémák. Ebben az időszakban címszavak lehetnek: a megállás, újraértékelés, ima, meditáció, megújított kapcsolatok, leegyszerűsített élet.

– *Milyen rövid- vagy középtávú tervei vannak Jasna Góranak és Csíksomlyónak a lengyel–magyar kegyhely- és zarándokhidak építését illetően?*

- Az idei évben nem indult útjára a Fekete Madonna zarándokvonat, de egy kis zarándokcsapat útra kelt a Fekete Madonna szentélye felé. Jómagam rendi nagykáptalanon voltam Rómában, ezért levelet küldtem a kegyhely elöljárójának. Levelemben többek között a következőket írtam: „Mélyen a bensőmben élnek azok az események, amelyek során a két kegyhely kapcsolata megerősödött. 2012-ben a pütkösdszombati nagybúcsú alkalmával Czeszochowából Csíksomlyóra érkezett a kegykép hiteles másolata, amelyet Mieczysław Polak pálos szerzetes adott át. Jelenleg a csíksomlyói kegytemplom hajójában, az Assisi Szent Ferenc tiszteletére szentelt oltár mellett van elhelyezve. 2013-ban szintén a nagybúcsú keretében Roman Majewski pálos szerzetes vette át a kegyszobor másolatát, amelyet abban az évben elvittünk Jasna Górára. 2018-ban pedig Marian Waligóra pálos atya prédikált a csíksomlyói nagybúcsún több százezer magyar hívő előtt. Tudjuk, hogy minden kegyhelynek mint lelki klinikának megvan a maga értéke, amelytől a nagy egész több lesz, ugyanakkor két kegyhely testvéri kapcsolata gazdagságot jelent mindkét nemzet és az Anyaszentegyház számára. Az alázatos Szolgálóleány szemébe nézünk, tekintete megragad bennünket, és üzen: »Tegyetek meg mindent, amit a Fiam mond!« (Jn 2,5) Mária arra hív, hogy forduljak Fiához, ne csak a szükség idején és ne csak önmagamért, hanem közösségeinkért is, akiknek egy a szíve és a lelke (ApCsel 14,32).” Ami 2012-ben egy ifjú szívében megfogant, és az álom valóra is vált, azóta a zarándokok építik tovább a kapcsolatot. Több lengyel zarándokcsoport lelkipásztorral együtt keresi fel azóta a csíksomlyói kegyhelyet, szentmisét mutatnak be, öröm számukra, hogy ami nekik érték, az nekünk is az. A magyar zarándokok ugyanígy éreznek a lengyel kegyhelyen, amikor meglátogatják a csíksomlyói kegyszobor másolatát Jasna Góran. Ez az igazi gyümölcse a Csíksomlyó–Czeszochowa hídnak: egy nemzet egy számára idegen kegyhelyen otthon érzi magát, közösséggé formálódik, az *énből* és a *téből mi* lesz.